

Bemærkninger til forslaget

Reformprocessen i Østeuropa og i Sovjetunionen stiller nye og store krav til de mennesker, der for fremtiden skal til at arbejde på andre betingelser, end de hidtil har gjort i denne del af verden. Behovet for en betydelig uddannelsesindsats i reformlandene er åbenbar.

De nordiske velfærdssystemer blev først og fremmest skabt gennem størstillede uddannelsesindsatser, og uddannelse var gennem Fulbrightfonden en del af den amerikanske bistand til Europas genopbygning efter 2. verdenskrig. I dag vil en tilsvarende indsats over for Østlandene medvirke til, at reformprocessen kan blive en succes.

En dansk uddannelsesindsats i forhold til Østlandene er således en vigtig del af en bredt anlagt Østpolitik. Danmark og de øvrige vesteuropæiske lande må bidrage til, at unge fra Østlandene i langt større omfang end i dag får mulighed for at rejse til Vesteuropa for at studere. Det er en indsats, som skal igangsættes på alle niveauer – også i EF og på nordisk plan. En dansk indsats kan ikke stå alene.

Forslagsstillerne lægger derfor op til, at regeringen skal tage initiativ til en betydelig forøget uddannelsesindsats i forhold til Østlandene. Der vil være perspektiv i at give studerende fra Østlandene adgang til de eksisterende generelle udvekslingsprogrammer, og på udvalgte områder vil der med stor fordel kunne etableres særlige uddannelsesforløb, som kan tilbydes Østlandene.

Generelle udvekslingsprogrammer

På EF-plan bør det således overvejes at åbne ERASMUS- og eventuelt COMETT-programmet for Østlandene. Det kunne ske med en særlig kvote til studerende fra Østlandene, og det bør i så fald følges op med en forøgelse af det nuværende ERASMUS-budget på ca. 425 mio. kr. (1989–90).

På nordisk plan bør det efter tilsvarende principper overvejes at åbne det nyetablerede NORDPLUS-program for Østlandene. NORDPLUS hører under Nordisk Ministerråd og har et budget i 1989 på 10,8 mio. kr. svarende til en kapacitet på 600 helårsstipendier. Det har hidtil været hensigten, at kapaciteten

skal øges til 1.200 pladser i 1991. Dette tal kunne øges med en særlig Østlandekvote.

Både ERASMUS- og NORDPLUS-programmet har til formål at styrke samarbejdet mellem uddannelsesinstitutioner ved at fremme udvekslingen af studerende og lærere inden for rammerne af et netværk mellem universiteter og andre højere læreanstalter. I dag kan disse netværk i et begrænset omfang inddrage læreanstalter og studerende fra Østlandene, men mulighederne udnyttes ikke fuldt ud. En mere formel inddragelse af Østlandene i de generelle udvekslingsprogrammer kan medvirke til ikke udelukkende at gøre udvekslingsaktiviteten afhængig af de personlige kontakter og det personlige engagement, der naturligvis altid må være en del af en indsats.

En særlig dansk indsats

I Danmark bør det overvejes at flytte de kulturaftalstipendier, som vi i dag tilbyder studerende og forskere fra EF-lande, til Østlandene, når de eksisterende kulturaftaler udløber. Det vil være en fornuftig prioritering, fordi studenter- og forskerudvekslingen i EF i forvejen tilgodeses af EF-programmer som ERASMUS, COMETT og SCIENCE.

Danmark har i øjeblikket kulturaftaler eller særlige stipendieudvekslingsaftaler med 18 lande, hvoraf 7 er Østlande og 6 EF-lande. Der er afsat 5,3 mio. kr. til disse aktiviteter på finansloven for 1989, og for 1990 budgetteres der med 5,5 mio. kr., hvilket skaber mulighed for, at vi årligt kan modtage 200 til 300 gæsteforskere. Hvis de midler, der i dag anvendes til EF-landene, overflyttes til Østlandene, vil pladserne til studerende og forskere fra Østlandene kunne øges med langt over 50 pct. inden for de eksisterende økonomiske rammer. Beløbet til denne bilaterale indsats kan eventuelt senere forøges under indtryk af de indhøstede erfaringer.

Undervisnings- og forskningsministeren bør i et samarbejde med læreanstalterne styrke de generelle muligheder for, at flere studerende fra Østlandene kan komme til Danmark for at studere, herunder hvilke ordninger der kan tilskynde til en udvidet udvekslingsaktivitet med Østlandene.